

Ölüm Odasında

3 Mart 1939

1938 Ekim'inin 17'si Pazartesi günü. Ebedi Şefin hastalığı hakkında ilk resmi bildirinın çıktığı uğursuz gün. Gece evime giderken, Taksim Meydanındaki bir tütüncü dükkânının önünde duran otomobilin içinde, Nihat Reşat'ı gördüm. Şefin hastalığına ilk tanıyı koyan doktor Nihat... (Dr. Nihat Reşat Belger, o dönemde Yalova Kaplıcalarının yöneticiliğini de yapıyordu.) Soruyorum: "**Hiç ümit yok mu?**" Yalnızca gözlerini göğe kaldırıyor. "Tek ümit Allah'tan" mı demek istiyor?

Yatmışım. Bulduğum apartman dairesi Dolmabahçe ve Boğaziçi'ne bakar. Çalıştığım odadan, Saray direğindeki Cumhurbaşkanlığı bayrağını görürüm hep. Birdenbire bütün vapurlar düdüğü öttürüyor. Kulaklarım patlayacak. Bayrak yarıya indirilmiş. Yataktan zemberek gibi fırlamışım. Ortalık zifiri karanlık... İnsanı gerçeğin kendisinden daha fazla sarsan bu rüya acaba feci gerçeğin uyarısı mı? Uykuya olanak yok. Sabahı bekleyeceğim. Her şeyi söyleyecek olan şu bayrak direğidir. Ağaran gün altında süt mavisi rengiyle ışıldayan Boğaz'a karşı o direk, belirsiz bir tanıklık gibi duruyor.

Saatler geçti. Kurşun ağırlığında saatler, işte bayrak, kalbim çarpıyor, Allahım bayrak yarıda kalmamasın. Ooh, tam çekildi. Kalesinin düşmediğini bayrağından gören bir asker gibi seviniyorum.

Kasım'ın 10. sabahı, Perşembe... Masamda yorulunca Boğaz'a bakarım. Deniz düşüncüyü dinlendirir. O gün denizden ve manzaradan çok bayrağı takılıyım. İki gündür raporlar yine fena. Bu krizi de atlatacak mı? Fakat ne o? Bir kıpırdanma, bir iniş; ah lanetli gerçek, bayrak yarıya indi. Yıllardır O oraya geldikçe, yakut bir müjde halinde parlayan bayrak. Şimdi neye benziyor? Al bir kefeneye mi, akan kana mı? O artık bir bayrak değil; sönen bir alev, devrilen bir şafak mı? Ne çıkar, ne söylersen söyle, her şeyi şu yarıya inen bayrak söyledikten sonra.

Ayın 15'i Salı gecesi. Valinin aracılığıyla Saray'a gidiyorum. Ertesi sabahtan itibaren, Ebedi Şefin tabutu İstanbul halkının saygısına arz olunacak.

Büyük Muayede Salonu'nun bütün avizeleri yanmış. Yüzlerce işçi hararetili hararetili, birçok çalışmayı birlikte yapıyor. Marangozlar, yontulan tahtalar, vurulan çekiçler; şurada perdeler dikiliyor, ötede dikiş makineleri işliyor, beride kordonlar çekilmekte... Emir verenler, peki diyenler. Bütün hazırlıklar sabaha kadar bitecek. Yıldızlı, yıldızlı, şatafatlı salon, seni daha süslüyoruz. Son defa O gelecek.

Olduğu gibi gözümün önünde: Daha beş altı yıl önce, ilk Dil Kurultayı'nda, ağzına kadar dolu salonun şu batı cephesindeki teras benzeri yerdeydi. O, her zamankinden daha dinç ve daha kibardı; yanında da Amerikan Genelkurmay Başkanı vardı. Salonun tavanlarındaki yankılanmalar yüzünden konuşmacıların mikrofon önündeki sözleri anlaşılmasız uğultular haline geldiği için, biz de kulaklarımızın görevini bırakarak gözlerimizi hep ona dikmiş, O'nu o gün, uzun uzun, altın bir levha gibi seyretmiştik. Altın levha, canlı levha, can levha... Onu şimdi yukarıda bir tabuta kapanmış göreceğim.

Önce yaver Cevdet'in nazikâne rehberliğiyle gidiyoruz. Labirentli dehlizleri geçip geniş bir merdiveni dolaşarak ferah bir salona çıktık. Saray'ın, Muayede Salonu'ndan sonra, en özenilmiş yeri. Sağda pembemsi oda; Şefin kütüphane olarak çalıştığı yer.

Dört pencere, orta halli bu odada, eski Hereke kumaşlarıyla döşeli kanepeler ve koltukların yer yer antikalaşmış yırtıkları görünmekte. Denize bakan köşede, yüksek, önü oynar sedyeli, ayak uzatacak yerleri olan garip bir koltuk duruyor. Rahatsızlığı döneminde özel olarak yaptırılmış. Yatağa düşmeden önce, oturmakla yatmak arasında uzandığı bir koltuk...

Mavimsi oda, ölüm odası; ortada doğu cephesindeki duvara yakın yerde, küçük, eni dar, boyu kısa, cevizden yapılma, beyaz patiskalı, tek yastıklı bir karyola. Bunu kendi isteğiyle Yalova'dan getirtmişler. Orta halli bir kimsenin bile önemsemeyeceği yatak. Adı dünyaya sığmayan adam bu yatakçıkta öldü, öyle mi?

Kuzey tarafındaki duvarda ağaçlıklı bir dağ gösteren bir tablo var. Moskova büyükelçimiz göndermiş. Şef, yataktan bu tabloya bakar, "**Şöyle bir yerde bir köy evi yaptıracağım**" dermiş.

Son emelin bu muydu Atatürk, ağaçlı bir dağda bir köy evi yapmadan gittin öyle mi? Tabloya bir daha bakıyorum, niye bu kadar dokunaklı bu resim, gözlerim dolu dolu...

Bu odanın ötesinde büyük oda, tabut orada... Önümü ilikliyorum, ilk defa haber vermeden ve izin almadan huzuruna giriyoruz. Adam boyundan fazla bir kaide üstünde, kırmızı ve beyaz güllerle çevrili tabutun dört köşesinde, büyük uniformalarıyla, kılıçlarını çekmiş dört subay, saygıdan heykel-leşmiş gibi duruyorlar. Çekileceğimiz sırada nöbet değişti. Keskin bir kumanda, çevik bir çark, kılıçların şimşeklenme hareketi. Belli, burada bir tabut değil, bir Şef duruyor.

İkinci kez Yaver Naşit'le çıkıyoruz. Elbette ondan da bir şeyler öğrenirim, diyorum. Tekrar kütüphane odasındayız.

"Acaba son okuduğu kitaplar nelerdi?" Yaver arkadaşım, **"Onu Nuri bilir"** diyor, **"onun kitaplık görevlisi gibiydi."** Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ün hizmetinde bulunan görevlilerden birisiydi Nuri. Arkadaşım salondan geçen bir gence seslendi. Siyah elbiseli, siyah kravatlı Nuri açıklamalarda bulunuyor: **Buraya, elinin altında bulunması gerekli kitapları asıl kütüphaneden alıp getirirdim. Onlar, şurada bir dolap vardı, orada dururdu. Şurada da bir masa vardı, orada okurdu. En son okuduğu kitaplar hep Türk tarihine ve Türk diline aitti.**

O ki, yeryüzünün en şerefli kılıcını taşıdı, o kılıcı hep hakkı ve vatani savunmak uğrunda kullandığı için. Fakat O'nun eli kılıcın kabzasından çok kitabın cildini tuttu. Kendisi ilkten askerken hep sivil giyinirdi. Oysa başka şeflere bakınız, sivilden geldikleri halde hep üniformalıydılar. Ah Atatürk, sen ne başkaydın, ne başkaydın.

Yine ölüm odasında, karyolanın başındayız. Yaver, yeniden gözleri dolarak, anlatıyor: Bir ay önce, tam üç gün süren o büyük baygınlıktan bir mucize gibi uyandığı zaman, takvime bakmış, günü sormuş, hesap yapmış, hem zekâsı, hem neşesi yerinde; **"Demek biz öteki dünyaya gidip gelmişiz"** demiş.

Ölüm anları: Rafta, pide yuvarlaklığında, siyah yelkovanlı, beyaz kadranlı bir duvar saati var. Yatağından ona bakıyor. Artık gözlerinde fer yok mu? **"Saat kaç?"** Ebedi Şefin son sözleri... Son hareket: Göz kapaklarını kaldırmış, boşluğa bakmış, kapaklar kendiliğinden iniyor. Bitti.

Son söz, son bakış... Ölüm ondan ne götürdü, ne bıraktı? Çehresi firçalarda, gövdesi heykellerde, sözleri sayfalarda, anısı millette ve eseri vatan halindeki vatanda... Giden pek yok gibi.

Fakat sesi, o mat, büyümlü ve insanı ruhu içinden, büyümlü bir kanat gibi yukarı kaldıran sesi ve bakışı. Selanik'teki evinden Dolmabahçe Sarayı'ndaki

şu küçük karyolalı odaya kadar, ancak elli şü kadar yıl, eşsiz bir zebercet maviliğiyle ışıldayan bakışı... Ondan giden yalnızca bu ikisidir.

Padişah'tan aldığı geniş yetkilerle Samsun'a gitmek üzere yakın arkadaşlarıyla bindiği Bandırma vapurunun güvertesinden Dolmabahçe'ye doğru bakarken, acaba 19 sene sonra o sarayın bir odasında öleceğini bilebilir miydi?

Yaver Naşit, "Ah," diyor, "**Atatürk'ün kalbi meğer ne kadar dinç ve ne kadar kuvvetliymiş. Kalp öyle çalışıyor, öyle uğraşiyor, göğsü öyle kabartıp kaldırıyor ki... Fakat ciğer...**"

O içeride geriliği, cephede düşmanı yendi; ezellik saltanatı, asırlık hilafeti, yüzyıllık fesi, bin yıllık harfi, Hatay'da sömürgeciliği, Çanakkale'de dünyayı yenenleri... O, dışı içi, her şeyi her şeyi yendi ve... Yalnız çürük bir ciğere yenildi.

Ayrılırken, tekrar huzuruna giriyorum. Onun hayatı bıraktığı bu yerde elbet ruhu henüz bu yeri bırakmamıştır. Bütün hava o ruhla dolu. O ruhun havası içinde söylüyorum Atatürk: Kurtardığın bu vatan üstünde, sen hayattayken, büyük bir soru vardı: bulutlardan çizilmiş, belirsiz, akışkan, görünmez; bütün vatan göklerini kaplayacak heyulâ gibi bir soru: "O giderse Türkiye ne olur?"

Ne oldu? Ölümünün ertesini günü Meclis'iyle, milletiyle, 17 milyonun tümü, senin "en yakının" ve senden sonra "En Büyüğümüz" olanın (İsmet İnönü) çevresinde işte, tek bir granit blok gibi birleşiverdi.

O gün O, kürsüden eliyle göğsüne vurarak ve göğsündeki inancı bir şelale gibi ruhlarımıza akıtarak haykırdı: "**Türk vatanının bölünmez, hiçbir saldırıya katlanmaz özelliği, her zamankinden daha fazla taze ve canlıdır.**"

Vatan üstündeki soru; temiz yüreklere titreyiş, dost milletlere endişe, sinsi düşmanlara ümit veren soru: Büyük adam, yıkılmayan bir eser bırakandır. Senin sonsuz büyüklüğün eserindeydi. Ölüm seni götürürken sen de eserinin üstündeki o soruyu götürdün. Artık bu vatanın "acaba"sı yok. Hem ruhunun, hem eserinin ebediliği önünde eğiliyoruz Atatürk'ümüz.